

Centrum voor
Taal^{nt} 2 en
Onderwijs

Visietekst

ouders in (inter)actie!

Situering

1. Interactie tussen school en ouders

De school en de ouders van de kinderen die er school lopen, zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Er bestaat een constante interactie tussen beide partijen.

1.1 Informatie-uitwisseling

De school bezorgt de ouders informatie over de cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling van de kinderen (via agenda's, rapporten en tijdens ouderavonden ...) en over het schoolgebeuren (nieuwe voorschriften, lesvrije dagen, uitstappen, medische onderzoeken ...).

Ouders informeren op hun beurt de school over cognitieve, sociale en emotionele aspecten van hun kind via mondelinge en/of schriftelijke weg (bijvoorbeeld in geval van ziekte, leerproblemen, moeilijke familiale omstandigheden)

1.2 Wederzijdse verwachtingen

De school rekent op ondersteuning van de ouders voor het realiseren van de eigen educatieve doelen:

- In functie van het eigen kind: bijvoorbeeld meegeven van knutselmateriaal, het op orde houden van de boekentas in de lagere leerjaren, het ondersteunen van huiswerk enz.
- In functie van het klas- en/of schoolgebeuren: bijvoorbeeld leesmoeders/-vaders, zwemmoeders/-vaders, schoolfeesten, kriebelteams enz. Zonder de medewerking van de ouders is de organisatie van bepaalde activiteiten immers minder evident

Ouders wensen een laagdrempelige school waar zowel zichzelf als hun kinderen zich thuis voelen, waar er plaats is voor informeel contact met het schoolpersoneel en met andere ouders. Een aantal ouders wil een effectieve bijdrage leveren aan de school. Op die manier kunnen hun kinderen leuke activiteiten doen en kunnen ze zelf de school van binnenuit beter leren kennen.

2. Problematische interactie

Ouders die niet naar oudercontacten komen, niet reageren op briefjes, nooit deelnemen aan activiteiten op school, kinderen die nooit in orde zijn, geen knutselstukken bijhebben of huiswerk systematisch niet hebben gemaakt, altijd dezelfde ouders die aan activiteiten deelnemen en altijd dezelfde ouders die niet betrokken zijn ...

Leerkrachten en directies hebben geregeld te maken met dergelijk 'schijnbaar onconstructief' oudergedrag. Dit betekent echter meestal niet dat ouders niet begaan zijn met de schoolloopbaan van hun kind. Ouders stellen dergelijk gedrag vaak om geheel andere redenen. Een alleenstaande moeder kan het oudercontact niet combineren met haar baan, een gezin met zware financiële problemen vreest aangesproken te worden op achterstallige rekeningen als ze naar school komen, huiswerk kan moeilijk gemaakt worden omwille van krappe huisvesting... of de ouders begrijpen en spreken onvoldoende Nederlands om aan de Nederlandstalige communicatie van en binnen

de school deel te nemen. Een combinatie van al deze factoren is bovendien niet ondenkbaar.

Deze ouders zijn in dit geval wel geïnteresseerd in de school, de klas en het leerproces van hun kind(eren), maar dat is niet altijd uit hun gedrag af te leiden.

3. Probleem van de ouders én van de school

Hoewel uit vorig punt blijkt dat er meerdere oorzaken aan de basis van de moeizame interactie tussen school en ouders kunnen liggen, focussen we ons in deze tekst op het probleem van de moeizame Nederlandstalige interactie tussen de school en de niet-Nederlandstalige ouders.

Anderstalige ouders zijn vaak niet taalvaardig genoeg in het Nederlands om de informatie die hen vanuit de school bereikt, te begrijpen en er adequaat op te reageren. Het taalgebruik dat binnen de context van de school wordt gehanteerd, is immers zeer specifiek. De woordenschat is kenmerkend voor de schoolse context en verschilt van de woordenschat die verworven wordt via algemene cursussen Nederlands. Daarnaast is de schriftelijke en mondelinge communicatie vanuit de school naar de ouders ingewikkeld, abstract, compact, monocultureel ... en daardoor moeilijk toegankelijk voor de anderstalige ouders .

Het communicatieprobleem tussen school en ouders kan dan ook niet opgelost worden via deelname van ouders aan algemene taallessen alleen.

Anderstalige ouders kunnen via een algemeen aanbod immers zelden het taalvaardigheidsniveau bereiken dat nodig is om zonder problemen de informatie die hen vanuit de school bereikt, te begrijpen. Ze hebben nood aan taallessen met een specifiekere inhoud.

Bovendien moet men, wil men écht iets aan het communicatieprobleem doen, ook de communicatie vanuit de school toegankelijker maken. Wat de school communiceert, kan onveranderd blijven, maar de manier waarop zou anders, eenvoudiger, kunnen.

4. Het bestaande cursusaanbod NT2-School en ouders

Men is zich hoe langer hoe meer bewust van de problematiek van de moeizame interactie tussen school en niet-Nederlandstalige ouders. Er zijn dan ook een aantal initiatieven die op dit probleem inspelen.

In een aantal CBE en CVO worden, met wisselend succes, specifieke cursussen voor ouders ingericht en een aantal organisaties, bijvoorbeeld schoolopbouwwerk en vrijwilligersorganisaties organiseren op sommige plaatsen NT2-lessen op de scholen.

Deze cursussen zijn qua inhoud meestal afgestemd op de context van de school (omgaan met reglementen, rapporten, voorbereiden van een ouderavond enz.) en daardoor zeer functioneel. Ze vinden plaats op de school van de kinderen of in de lokalen van de centra voor volwassenenonderwijs of de centra voor basiseducatie (of in de gemeenschapshuizen in Brussel). Een voorbeeld van dit project is het Scholen project van CBE Brusselleer maar ook in Antwerpen en Genk werkt men aan een speciaal aanbod voor ouders met kinderen op school.

Op sommige plaatsen is er ook aandacht voor de moeilijkheidsgraad van de communicatie die door de school gevoerd wordt. Zo heeft het Huis van het Nederlands in Brussel bijvoorbeeld een initiatief van Brusselse CVO ondersteund waarin niet alleen taallessen voor niet-Nederlandstalige ouders met kinderen in het Nederlandstalig

onderwijs georganiseerd werden maar waar ook gewerkt werd aan het taalgebruik van de scholen waar de kinderen van deze ouders school liepen.

5. Het huidige aanbod NT2- voor ouders.

Hoewel er in het huidige aanbod vaak al aan twee belangrijke voorwaarden voor een effectieve cursus school en ouders (functionele lesinhouden voor de ouders gekoppeld aan een actie m.b.t. de communicatie vanuit de scholen) wordt voldaan, zijn er o.i. toch nog enkele problemen met betrekking tot het bestaande aanbod voor deze doelgroep op dit moment.

5.1 Niet alle cursussen zijn afgestemd op de behoeften

Hoewel er reeds voorbeelden van goede praktijken zijn en er voor de context school en ouders reeds materialen werden ontwikkeld, zijn die niet altijd bekend bij en of toegankelijk voor NT2-leerkrachten die een dergelijke cursus moeten geven. Op een aantal plaatsen zien we dan ook dat er voor deze specifieke doelgroepen algemene basiscursussen worden gebruikt die niet of slechts zeer beperkt op de specifieke situaties/taken/taalhandelingen/woordenschat van de schoolcontext inspelen.

5.2 De beperkte redzaamheid van de cursisten in contexten buiten het NT2-lokaal.

Hoewel de inhouden van een aantal cursussen voor ouders geselecteerd werden in functie van het functioneringsdomein van de school, zijn NT2-cursisten toch onvoldoende gewapend om adequaat te functioneren in de verschillende talige situaties die te maken hebben met de school van hun kinderen. Wat ze in de NT2-les hebben geleerd, passen ze niet altijd toe in hun contacten met de school.

Dit heeft ondermeer te maken met de “steriliteit” van veel van de huidige taallessen. Het taalleren speelt zich nagenoeg volledig af in de gecontroleerde, veilige omgeving van het klaslokaal. In die veilige omgeving worden vaak volgens stimulusrespons-methodieken taalhandelingen aangeleerd. Er is wel plaats voor praktijkopdrachten, maar ook die worden sterk voorgestructureerd.

Native-speakers hebben echter de neiging onvoorspelbaar te zijn en reageren meestal anders dan de cursisten in de taallessen geleerd hebben. “Wacht even, ik ga eerst even de deur sluiten” is binnen een lawaaijerige schoolomgeving een normale reactie op de vraag, “Heeft mijn kind een goede toets gemaakt?”. Cursisten leren echter in de taallessen dat het antwoord op de vraag “Ja”, “Nee” of “Uw kind kan volgens mij beter” is. Zij schrikken dan ook als een leerkracht op deze manier reageert, stoppen de conversatie en hernemen later vaak geen nieuwe poging tot interactie.

5.3 Probleem van het 0-taalcontact buiten de school

“Na een vakantie zijn cursisten alles vergeten, ze spreken geen Nederlands buiten de les”

Dit is een opmerking die veel lesgevers binnen het reguliere aanbod maken. De mate waarin cursisten Nederlands leren, wordt mede bepaald door de intensiteit van het taalcontact met Nederlandstaligen dat cursisten buiten de les hebben. Cursisten die

regelmatig contact hebben met moedertaalsprekers van het Nederlands onderhouden de opgebouwde Nederlandse taalvaardigheid en leren via deze informele weg veel Nederlands bij. Netwerking binnen de context van de school is voor NT2-cursisten dan ook erg belangrijk. Zeker binnen de context school en ouders vormen contacten met ouders, leerkrachten en andere leden van het onderwijzend personeel een zeer taalrijke (leer)omgeving.

We weten bovendien dat het voor NT2-cursisten niet evident is om verschillende modules na elkaar te volgen (hoge belasting wegens combineerbaarheidsprobleem met werk en zorgtaken binnen een gezin, voor mensen met lage scholingsgraad een te langdurig educatief engagement ...), een groot aantal cursisten stopt na 1.1 of 1.2. Daarom is een netwerk dat mogelijkheden biedt voor verdere informele NT2-verwerving binnen een specifieke gebruikscontext van essentieel belang.

Binnen het huidige aanbod is er echter weinig aandacht voor het organiseren en stimuleren van Nederlandstalige netwerking.

5.4 De stap naar de school blijft groot

De afstand tussen de anderstalige ouder en de andere ouders, het onderwijzend personeel en de directie blijft omwille van de taalbarrière erg groot.

NT2-cursisten passen het geleerde nauwelijks toe in de praktijk en ze hebben zelfs nadat ze taallessen gevolgd hebben, nog steeds weinig contact met de andere (Nederlandstalige) ouders en het onderwijzend personeel.

De school is bovendien vaak niet op de hoogte van de initiatieven die ouders nemen om Nederlands te leren. Anderstalige ouders die NT2-lessen volgen, worden dan ook vaak consequent niet in het Nederlands aangesproken omdat men er vanuit blijft gaan dat ze toch geen Nederlands kunnen, hoewel dat ondertussen niet meer het geval is. Het initiatief tot het spreken van het Nederlands ligt dan ook meestal bij de allochtone ouder. Die voelt zich echter vaak niet zeker genoeg om die broodnodige eerste stap zelf te zetten.

5.5 De school ziet zichzelf niet altijd als partner.

Hoewel het erg belangrijk is dat de communicatie die vanuit de school gevoerd wordt toegankelijk is voor al haar ouders, zijn weinig scholen zich daarvan bewust. De scholen die zich wel bewust zijn van het probleem zijn echter niet bereid daaraan te werken als dat van buitenaf wordt opgelegd. Acties die daaromtrent in het verleden werden opgezet, werden dan ook vaak afgeweerd door de school zelf.

De verantwoordelijkheid voor het oplossen van het communicatieprobleem tussen de anderstalige ouders en de school wordt meestal enkel bij de ouders gelegd. ("Ouders spreken onvoldoende Nederlands, dus als zij NT2-lessen volgen zal het probleem opgelost zijn"), of het wordt als een taak van bijvoorbeeld schoolopbouwwerk gezien en niet van de school zelf. Indien het schoolopbouwwerk echter andere prioriteiten stelt, wordt er aan het probleem niets gedaan en blijven de initiatieven beperkt tot een aanbod NT2 voor de ouders.

5.6 Wisselend succes

De NT2-modules voor ouders die in de reguliere centra georganiseerd worden, kennen niet altijd even veel succes.

De afstand tot de taallessen is voor de ouders blijkbaar te groot, zowel inhoudelijk als geografisch.

Generieke (waar met een algemene basiscursus zoals bijv. Zo Gezegd of de Nieuwe Spreekrecht wordt gewerkt) of gemeenschappelijke (ouders van verschillende scholen samen) modules spelen niet altijd in op de specifieke problemen van een bepaalde ouder en een bepaalde school.

Ouders die niet zo mobiel zijn, verplaatsen zich bovendien niet graag naar de andere kant van de stad of dorp.

Bovendien zijn de scholen van de kinderen bij deze formule veel minder bij het taalleerproces betrokken.

De NT2-modules voor ouders die in de scholen worden aangeboden, kennen meer succes.

Er is een betere transfer, ouders zijn meer gemotiveerd en er is meer kans op contact met de school. Enkel de heterogeniteit van de oudergroep wat betreft het taalniveau speelt de lesgevers in deze context parten. Door de manier waarop de taallessen op dit moment worden ingevuld, is de heterogeniteit qua taalniveau een probleem. Men probeert dan ook te homogeniseren naar taalniveau. Dit heeft echter tot gevolg dat er te kleine groepen overblijven om nog een aanbod te organiseren.

Om het NT2 onderwijs voor ouders te optimaliseren zijn er een aantal acties nodig.

6. Bekendmaking van materiaal en projectwerk als noodzakelijke aanvulling op het huidige behoeftegerichte aanbod.

6.1 Ontsluiten van bestaand materiaal

De NT2-modules voor ouders zoals ze op dit moment in een aantal CVO en CBE georganiseerd worden, zijn prima initiatieven die hun meerwaarde reeds bewezen hebben. Binnen deze initiatieven is er bovendien al heel wat lesmateriaal ontwikkeld. De ervaringen opgedaan binnen deze “goede praktijken” én het materiaal dat her en der ontwikkeld werd, is erg interessant voor NT2-lesgevers die een cursus voor ouders willen vormgeven en zou breder bekend moeten gemaakt worden.

6.2 Projectwerk i.s.m de oudervereniging

Een aanvulling die inspeelt op en/of tegemoetkomt aan de onder punt 5 beschreven knelpunten, is echter ook aan te bevelen. Deze aanvulling neemt best de vorm aan van projectwerk.

Met projectwerk bedoelen we een activiteit die wordt aangestuurd vanuit de NT2-lessen, die binnen de NT2-lessen wordt voorbereid en nabesproken, maar die zijn uitvoering kent samen met andere Nederlandstalige ouders (liefst via de oudervereniging), en

het schoolpersoneel in de school van de kinderen (en afhankelijk van de activiteit eventueel nog een derde partner bijv. een sportvereniging uit de buurt - zie ook Brede School)¹.

Een aantal voorbeelden van interessante taal(leer)rijke activiteiten zijn: de organisatie van een ontbijt op school; een voetbaltornooi met ouders, kinderen en personeel; een 3-urenloop; een boekenspeurtocht; een eetfestijn enz. (zie ook punt 9). Dergelijke materialen werden onlangs door het CTO uitgewerkt.

De oudervereniging is o.i. binnen dit concept een belangrijke partner voor de NT2-docent aangezien de oudervereniging is samengesteld uit zowel directie, onderwijzend personeel als ouders. De oudervereniging heeft bovendien reeds een eigen dynamiek voor wat betreft activiteiten op school waar anderstalige ouders aan kunnen deelnemen.

Indien dat niet het geval is, zijn ouderverenigingen (en schooldirecties) vaak wel op zoek naar activiteiten die in het oog springen, waarmee ze positief naar buiten kunnen treden en die eventueel geld in het school-laatje brengen.

6.2.1 Bevordering van transfer

NT2-cursisten die aan dergelijk project deelnemen, worden uitgedaagd om een grote hoeveelheid talige handelingen uit te voeren die relevant zijn voor het adequaat functioneren in talige schoolsituaties. Ze moeten verschillende soorten teksten lezen en schrijven en gesprekken voeren met collega-cursisten, met andere (Nederlandstalige) ouders, directie en onderwijzend personeel en met andere talige partners daarbuiten (bijv. met een lokale sportvereniging als er sportieve activiteit plaatsvindt) – zie ook Brede School.

Door cursisten échte, natuurlijke taken te laten uitvoeren en dat niet alleen in interactie met medecursisten en de NT2 docent maar ook met andere betrokkenen op de school (schoolpersoneel, ouders) of elders worden cursisten veelvuldig geconfronteerd met “afwijkende”, onvoorspelbare reactiepatronen van moedertaalsprekers en leren ze daarmee omgaan.

Door de aansturing en de opvolging binnen de NT2-lessen te laten gebeuren wordt er echter wel een veilige omgeving gecreëerd. Binnen die veilige omgeving wordt de uitvoering van een opdracht/taalcontact met een moedertaalspreker voorbereid en/of kan er nabesproken worden hoe een bepaalde actie is verlopen om eventueel achteraf bij te sturen.

Door cursisten zo veel mogelijk in deze situaties te brengen, worden ze beter gewapend om ook buiten de muren van het NT2-klaslokaal te interageren met Nederlandstalige gesprekspartners in of aan de school. Dit zorgt voor een betere transfer en een grotere weerbaarheid bij de NT2-cursisten.

6.2.2 Koppeling aan einddoelen

Lesgevers zijn vaak bezorgd over de koppeling van specifieke rolgebonden activiteiten aan de einddoelen voor het NT2-onderwijs. De ervaring leert ons dat de verschillende taken die cursisten bij het uitvoeren van project zoals hierboven beschreven, moeiteloos kunnen gekoppeld worden aan de einddoelen van de profielen moderne vreemde talen van de Entiteit Curriculum van het departement onderwijs. [zie uitgewerkt materiaal Ouders in (inter)actie]

1 www.steunpuntgok.be/lager_onderwijs/gelijke_onderwijskansen_speerpunten/brede_school/index.aspx

6.2.3 Verzelfstandiging van de leerders

Taalleren beperkt zich best niet tot voorgestructureerde activiteiten die enkel plaatsvinden in de veilige omgeving van het klaslokaal. Binnen het projectwerk worden NT2-cursisten in situaties gebracht waarin ze zich geconfronteerd zien met talige taken waarmee ze probleemoplossend aan de slag gaan. (Aan wie moeten we bepaalde informatie vragen? Wat moeten we vragen? Op welke manier gaan we dat vragen? Welke zinnen kunnen we daarvoor gebruiken? Waar vind ik die? Voor wie moet een tekst geschreven worden? Wat moet erin staan? Is dat duidelijk geformuleerd? Mogen daar fouten instaan? Wat staat er in bepaalde voorschriften? Enz.)

Op die manier leren ze niet alleen de taal die nodig is om in de situaties die zich binnen het project voordoen te functioneren, maar ze verwerven ook strategieën om problemen op te lossen als men de benodigde taalvaardigheid nog niet helemaal verworven heeft, bijv. Wie kan ik om hulp vragen? Waar kan ik dingen gaan opzoeken?

Daarnaast ervaren cursisten dat men ook Nederlands kan leren in interactie met sprekers van de Nederlandse taal of door het ontcijferen van Nederlandstalige documenten. Ze ervaren dat het leren van het Nederlands niet beperkt blijft tot de momenten waarop de taallessen doorgaan en dat de verworven vaardigheden niet beperkt blijven tot datgene wat de docent aanbiedt in het klaslokaal.

Op die manier kunnen cursisten zelfstandiger leren en zien ze beter het leerpotentieel dat contacten met Nederlandstaligen biedt.

6.2.4 Netwerking in functie van taalverwerving

Projectwerking biedt ook kansen voor netwerking met moedertaalsprekers van het Nederlands. Door een deel van het taalverwervingsproces van de taal cursus voor ouders in te bedden in de activiteiten van de school, wordt er samen met de cursisten een Nederlandstalig netwerk uitgebouwd. Tot dit netwerk behoren niet alleen het onderwijzend personeel maar ook (Nederlandstalige) ouders van de oudervereniging en daarbuiten (en eventueel ook contacten met derden indien die deel uitmaken van het project).

Zoals eerder gesteld is een Nederlandstalig netwerk belangrijk aangezien de mate van taalcontact met het Nederlands bepalend is voor de snelheid waarmee mensen de Nederlandse taal leren. Bovendien worden er via deze netwerken bruggen geslagen tussen de school en de ouders, en tussen de anderstalige en de Nederlandstalige ouders. Dit komt de wederzijdse waardering ten goede.

6.2.5 Contact tussen ouders en de school

Door een deel van de taallessen in te vullen als projectwerk in samenwerking met de school en de oudervereniging, worden de inspanningen van de NT2-cursisten om Nederlands te leren duidelijk en worden de eerste stappen in functie van een Nederlandstalige communicatie tussen deze partijen en door beide partijen gezet.

De kans dat de school de reflex om met de NT2-ouders ook nadien nog (in het Nederlands) te communiceren vergroot. Dit komt niet alleen de Nederlandse taalverwerving maar ook de onderlinge contacten tussen de verschillende betrokkenen ten goede.

Daarnaast biedt projectwerk de mogelijkheid om via indirecte weg te werken aan de toegankelijkheid van de communicatie van de school. Binnen dit concept is er plaats om samen (anderstalige ouders en school/oudervereniging) teksten te schrijven,

waardoor de moeilijkheidsgraad van teksten bijvoorbeeld, ter sprake kan komen. Door de begeleiding die vanuit de NT2-lessen voorzien wordt, kan er bijvoorbeeld ook gewerkt worden aan de toegankelijkheid van de mondelinge communicatie tussen de ouders en de school. De NT2 lesgever is bijv. aanwezig op vergaderingen en kan daar als voorbeeld zaken die door moedertaalsprekers worden geuit herformuleren naar de anderstalige ouders toe, enerzijds om de communicatie te bevorderen, anderzijds als voorbeeldfunctie naar de andere participanten aan de communicatie ...)

6.2.6 Mogelijkheden met betrekking tot heterogeniteit

Projectwerk biedt mogelijkheden tot flexibiliteit en omgaan met heterogeniteit. Bij het projectmatig werken dienen er verschillende talige activiteiten te worden uitgevoerd. Die activiteiten situeren zich op verschillende deelvaardigheden en taalniveaus. Bijvoorbeeld het schrijven van een flyer is gemakkelijker dan het maken van een affiche. Een tekst maken voor de website van de school is dan weer moeilijker dan het maken van een affiche.

Cursisten kunnen die activiteiten uitvoeren die binnen hun vermogen (of daar net boven) liggen.

Op die manier hoeft men geen groepsindelingen naar taalniveau te maken en kan er bijgevolg een grotere groep ouders bereikt worden.

7. Inhouden van NT2-cursussen voor ouders: Alleen nog maar projectwerk?

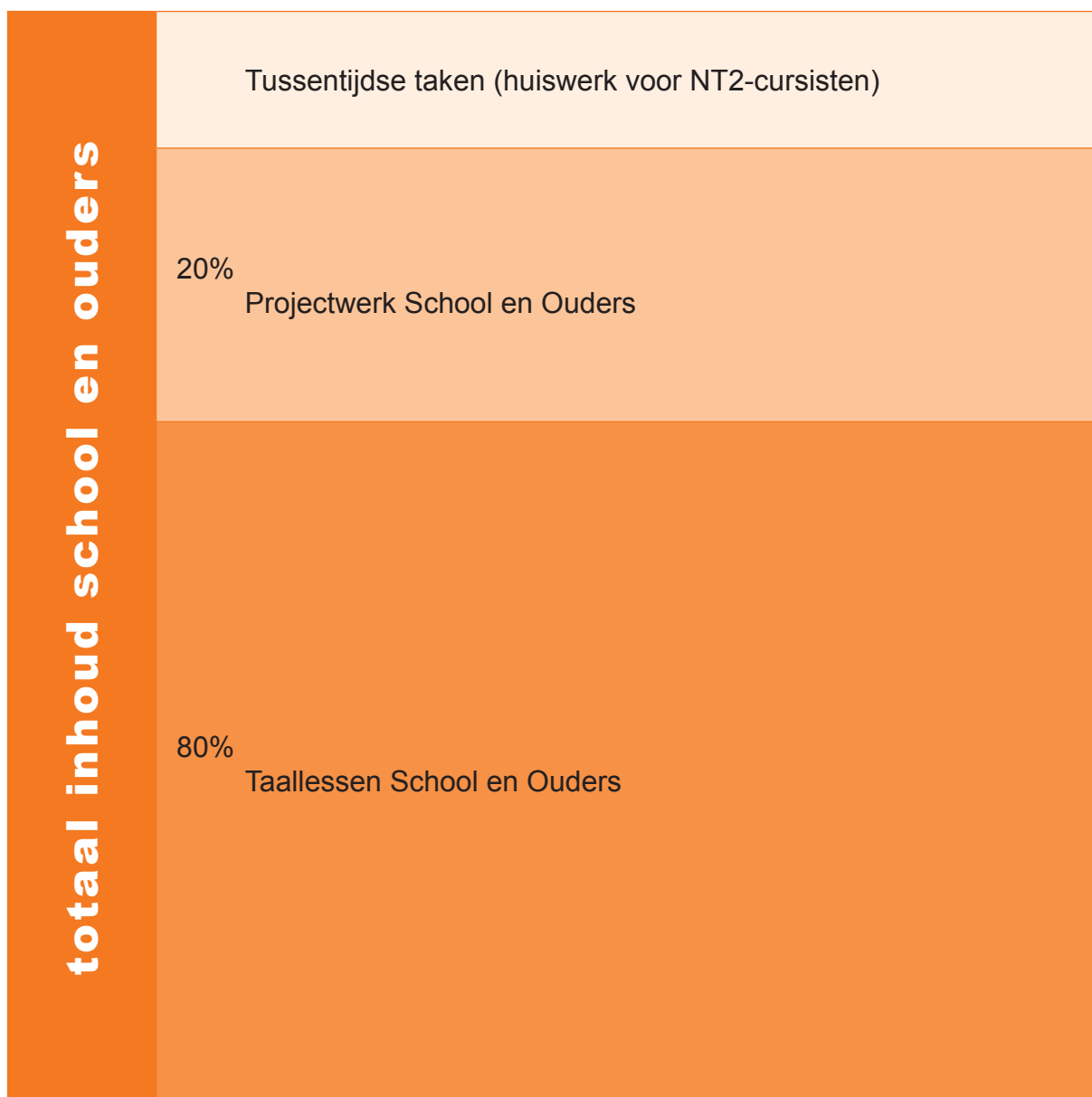
In deze tekst willen we niet pleiten voor een totale verandering van het huidige aanbod school en ouders. We menen echter wel dat het opnemen van projectwerk binnen een gedeelte van het huidige, behoeftegerichte aanbod een substantiële meerwaarde biedt ten opzichte van de huidige inhouden van de NT2-modules voor ouders.

Een mogelijke verdeling is 80% “gewoon aanbod” en 20% “projectwerk”. De 80% / 20% verdeling betekent niet alleen een inhoudelijke opdeling bestaand aanbod - aanvullend projectwerk, maar kan ook betekenen dat delen van de module zich mogelijk op andere locaties afspelen (binnen een CVO/CBE en/of op de school van de kinderen). (zie punt 8)

Binnen de 80% gewoon aanbod horen activiteiten thuis die reeds in het kader van het eerdere project voor ouders door verschillende organisaties ontwikkeld werden. Met name de activiteiten die zich toespitsen op lezen van briefjes van een school, voorbereiden van een ouderavond, het begrijpen van een rapport enz.

Binnen de 20% projectwerk horen dan weer het maken van een taakverdeling, het maken van afspraken, de deelname aan vergaderingen met de oudervereniging in functie van de organisatie van het gekozen schoolevenement thuis.

Bovenop dit aanbod is het de bedoeling dat cursisten opdrachten gegeven worden die tussen twee projectmomenten dienen uitgevoerd te worden. Bijvoorbeeld het verzamelen van bepaalde informatie, het maken van een eerste draft versie van een tekst, het contacteren van een bepaalde persoon, enz. (zie schema)

8. Aanbod school en ouders: Variaties op een thema?

Voor de organisatie van de cursussen school en ouders zijn er verschillende mogelijkheden. Deze hebben elk hun eigen consequenties wat betreft organisatie, motivatie van de leerder en leereffect op de leerder.

Ook op de betrokkenheid van de school en op de (on)mogelijkheden voor wat betreft het opbouwen van Nederlandstalige netwerken heeft dit zijn invloed. Voor een visuele voorstelling van de verschillende modellen zie p. 13 e.v.

8.1 Ofwel gaan de modules door in het CVO of CBE zonder contacten met de school.

Het is binnen dit model niet mogelijk de communicatie van de school naar de ouders toe te optimaliseren. De transferkansen zijn kleiner en de inhoud van de cursussen zijn daardoor minder motiverend voor de leerders (zie supra).

Binnen deze context zijn er 2 verschillende mogelijkheden.

- Er wordt gewerkt met groepen ouders (model 1)
- Ouders worden gewoon ingeschreven in de bestaande generische modules. (model 2)

Binnen de “homogene” groepen van ouders met kinderen op school (model 1) zijn er dan bovendien nog twee mogelijkheden.

- Er wordt een standaard lesmethode gebruikt (Op sommige plaatsen bv. Zo Gezegd).
- Of er wordt specifiek materiaal gebruikt dat weliswaar vertrekt van de specifieke schoolcontext en de talige taken die daarbinnen aan de orde zijn, maar dat aansluit bij de richtgraden zoals beschreven door de entiteit Curriculum.

De eerste context (model 1) biedt mogelijkheden (al worden die niet altijd benut en is de drempel vaak erg hoog omdat het initiatief volledig bij de ouders ligt) voor praktijkopdrachten binnen de school van de eigen kinderen. De tweede (model 2) niet.

Sommige Centra voor Volwassenenonderwijs experimenteren op dit moment binnen de context van model 2 met “Maatwerkhoecken” (Taalunieproject Ambassadeurs voor maatwerk). Daarbinnen zoekt men naar mogelijkheden om cursisten in een gemengde groep gedurende een deel van de lestijd taken te laten uitvoeren die aansluiten bij hun behoeften. In dit geval zou een maatwerkhoeck een hoek kunnen zijn waar ouders taken met teksten van de school zouden kunnen uitvoeren. Andere hoecken bieden taken aan uit andere contexten.

8.2 Ofwel gaan de taallessen door in een CVO en CBE en wordt er samengewerkt met 1 school voor praktijkopdrachten/projectwerk. (Model 3)

De school waarmee samengewerkt wordt is in dit geval voor een aantal deelnemers niet de school van de eigen kinderen.

Dit is minder motiverend voor deze deelnemers en de school is minder betrokken bij de ouders. Het is binnen dit concept ook moeilijk om van binnenuit iets te doen aan de communicatie van de school naar de ouders toe.

8.3 Ofwel volgen NT2-Cursisten met kinderen op verschillende scholen samen les (80% van de tijd) in een CVO of een CBE en gaan voor de 20% projectwerking aan de slag in werkgroepen gerelateerd aan/binnen de school van de eigen kinderen (model 4).

Een eerste groepering is per niveau. De hergroepering is op basis van de school van de kinderen. (voorstelling 2) Dit concept maakt het mogelijk een deel van de lessen in de CVO's of CBE te laten plaatsvinden en voorziet ook contacten met de school van de eigen kinderen. De hergroepering vergt wel de nodige flexibiliteit van het CVO/CBE en van de lesgever.

8.4 Ofwel gaan de taallessen volledig in de scholen van de eigen kinderen door (model 5).

Als de taallessen in de school van de kinderen plaatsvinden, zijn de kansen op transfer en contacten met de school het grootst. Dit lijkt ons dan ook de ideale situatie. Vraag is echter of dit overal haalbaar is. Zijn er voldoende NT2-cursisten per school? Zijn aanbodverstrekkers bereid zich te verplaatsen naar de school? Is het binnen de huidige structuren mogelijk om aan heterogene groepen les te geven?

8.5 In Brussel gaan de taallessen (door de CVO) door in de gemeenschapshuizen (Model 6).

Deze constructie heeft een aantal voordelen maar ook een aantal nadelen. Het is binnen dit concept gemakkelijker om cursisten naar 1 bepaalde plek te laten komen voor taallessen. Dit maakt het mogelijk om groepen volgens taalniveau in te delen.

De keuze om taallessen in gemeenschapshuizen te laten plaatsvinden in plaats van in de school vergroot echter de afstand van de NT2-lessen ten opzichte van de school. Het gevaar neemt dan echter toe dat de verantwoordelijkheid voor het oplossen van het communicatieprobleem op de schouders van de ouders komt te liggen en dat de scholen de eigen verantwoordelijkheid binnen deze communicatie niet opnemen.

Het werken met gemengde groepen, met ouders van kinderen van verschillende scholen, heeft gevolgen voor de materialen die gebruikt worden en de mogelijkheden voor contacten met de school (cfr. model 3). Indien men met authentiek materiaal werkt, is dat steeds voor een gedeelte van de groep niet echt het materiaal waar ze dagdagelijks mee geconfronteerd worden en is dus bijgevolg minder herkenbaar en minder toepasbaar. De praktijkopdrachten die vanuit deze context in de scholen georganiseerd worden, spelen zich soms af in een school waar de eigen kinderen niet naar school gaan. Maar zelfs als de praktijkopdrachten in de school van de eigen kinderen doorgaan, zijn ze vaak voorgestructureerd en bieden ze slechts een beperkte mogelijkheid tot “ongestructureerd” taalcontact met moedertaalsprekers. Het (zij het beperkt) Nederlandstalig netwerk van en rond de school kan door de afstand tussen de NT2-lessen en de school niet optimaal benut worden.

Het is zeker niet gemakkelijk om in een Brusselse context een Nederlandstalig netwerk op te bouwen via contacten met en aan de school alleen. Daarom moet er gezocht worden naar andere taalrijke leeromgevingen. Wij menen dat Nederlandstalige vrijetijdsinitiatieven voor anderstalige ouders toch een Nederlandstalig taal(leer)rijk netwerk kunnen bieden. Er dient dan ook uitgezocht te worden in hoeverre deze context in het kader van dit project benut kan worden.

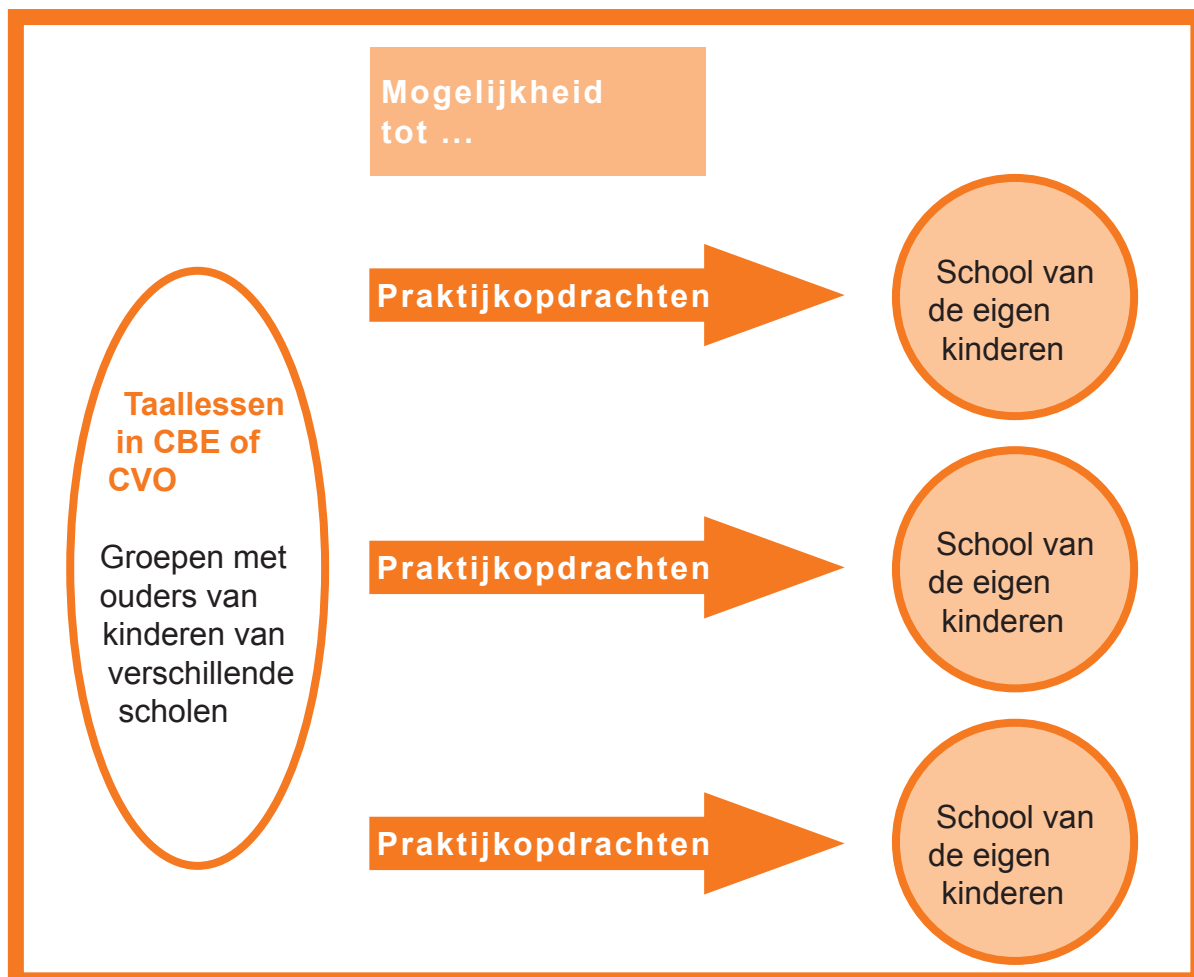
In het kader van Brede School wordt bovendien een koppeling tussen vrijetijdsinitiatieven en (ondermeer) lagere scholen vanuit de overheid gestimuleerd.

Op dit moment is deze dimensie niet in het Brusselse aanbod van de CVO's aanwezig. Het is ons inziens echter een interessante piste. We denken dan aan projecten waarin een activiteit plaatsvindt in samenwerking met een vrijetijdsinitiatief en als het kan ook de oudervereniging van een school. De activiteit wordt in dit geval wel vanuit de NT2-lessen gelanceerd.

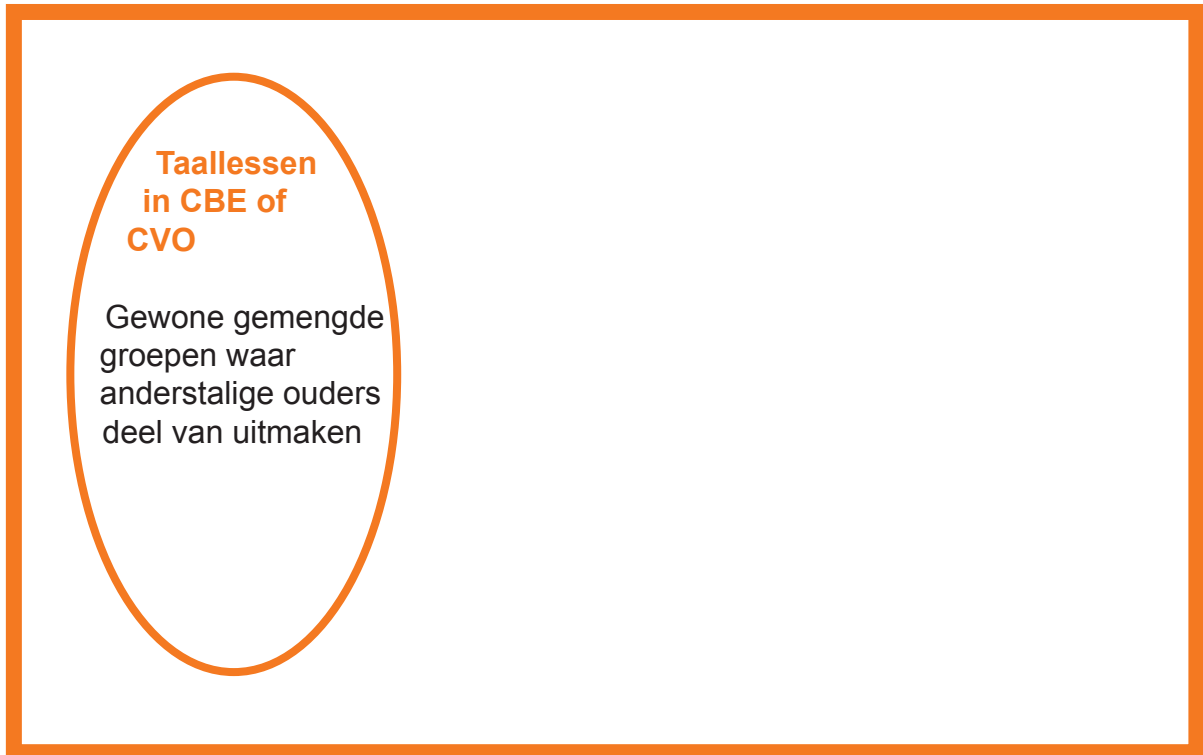
In tegenstelling tot het aanbod van de Brusselse CVO gebeurt het aanbod van het CBE Brusselleer niet via de gemeenschapshuizen, maar in een aantal Brusselse scholen. Dit biedt mogelijkheden voor projectwerking zoals beschreven in model 5. Omwille van

het beperkte Nederlandstalige netwerk voor de ouders in de directe omgeving van de school in het Brusselse, is het misschien interessant de dimensie Nederlandstalige vrijetijdsinitiatieven te verkennen en eventueel als aanvulling bij het bestaande aanbod op te nemen (zoals model 6).

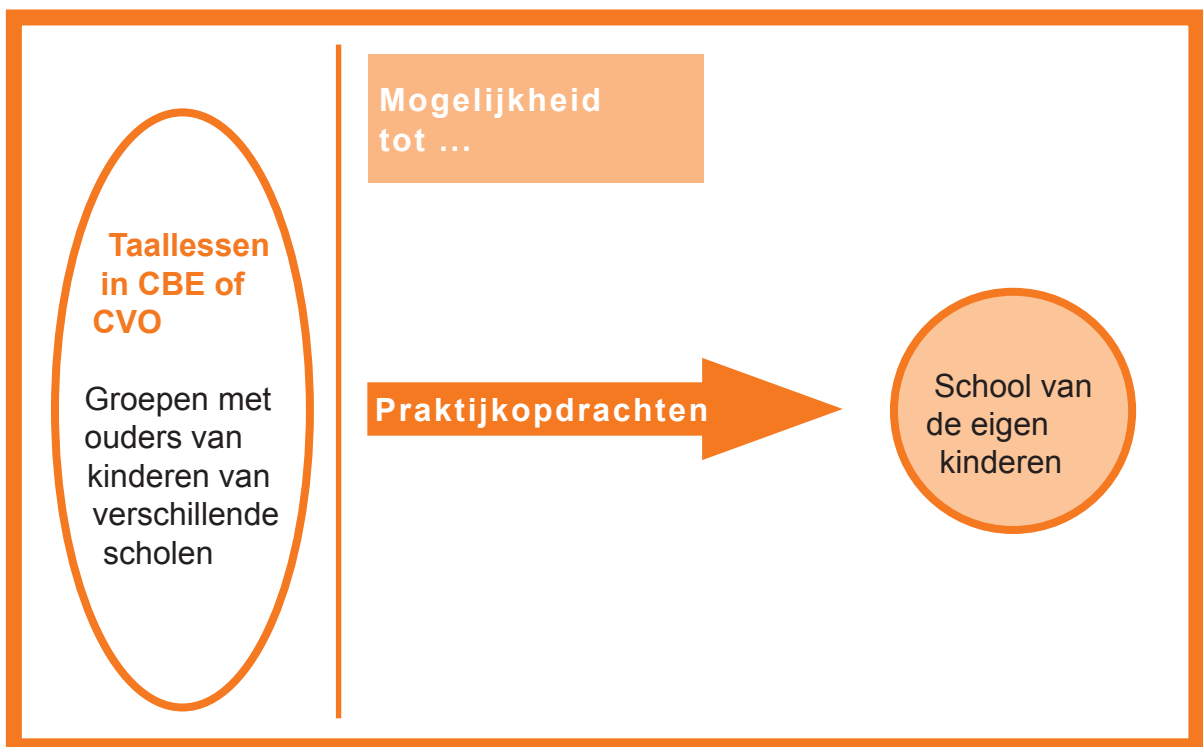
Model 1

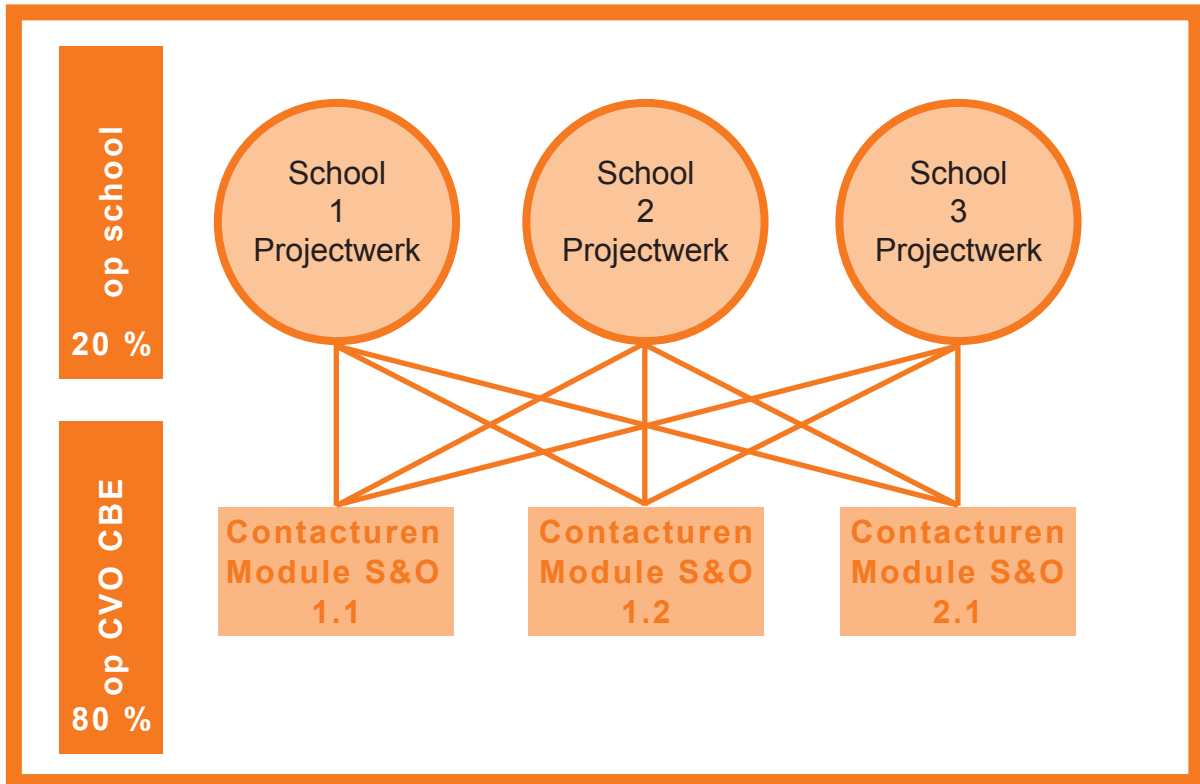
Model 2

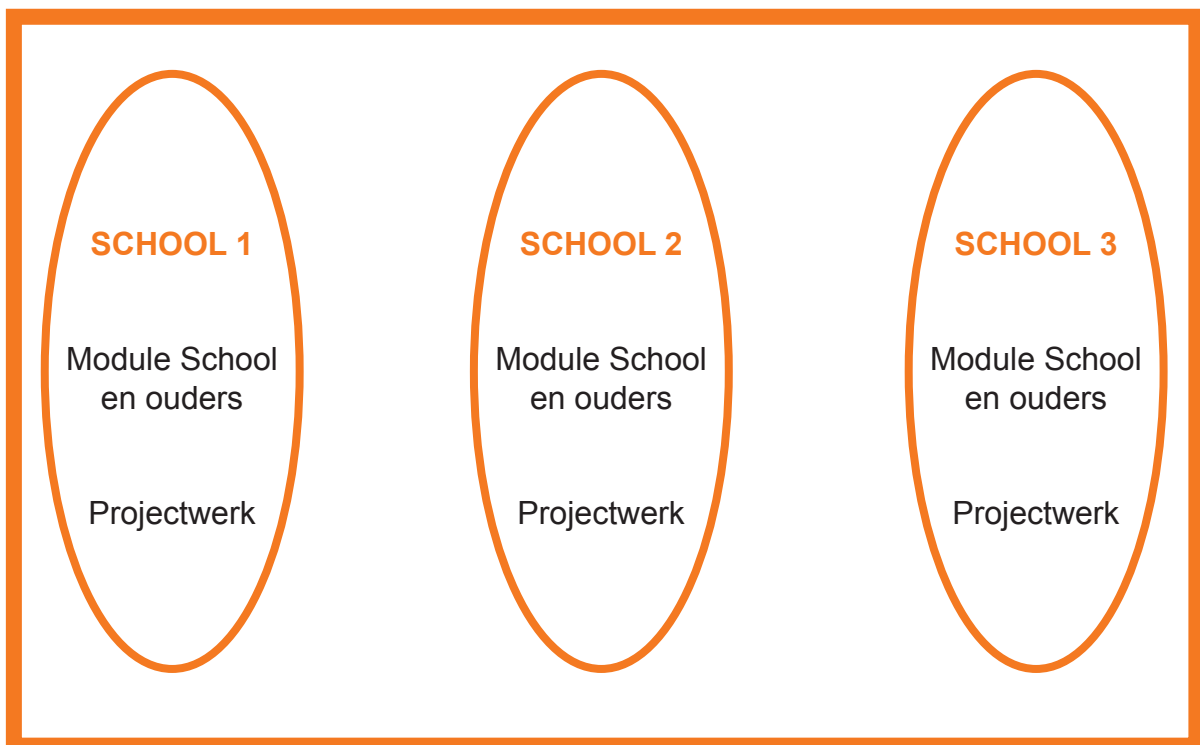
Model 3

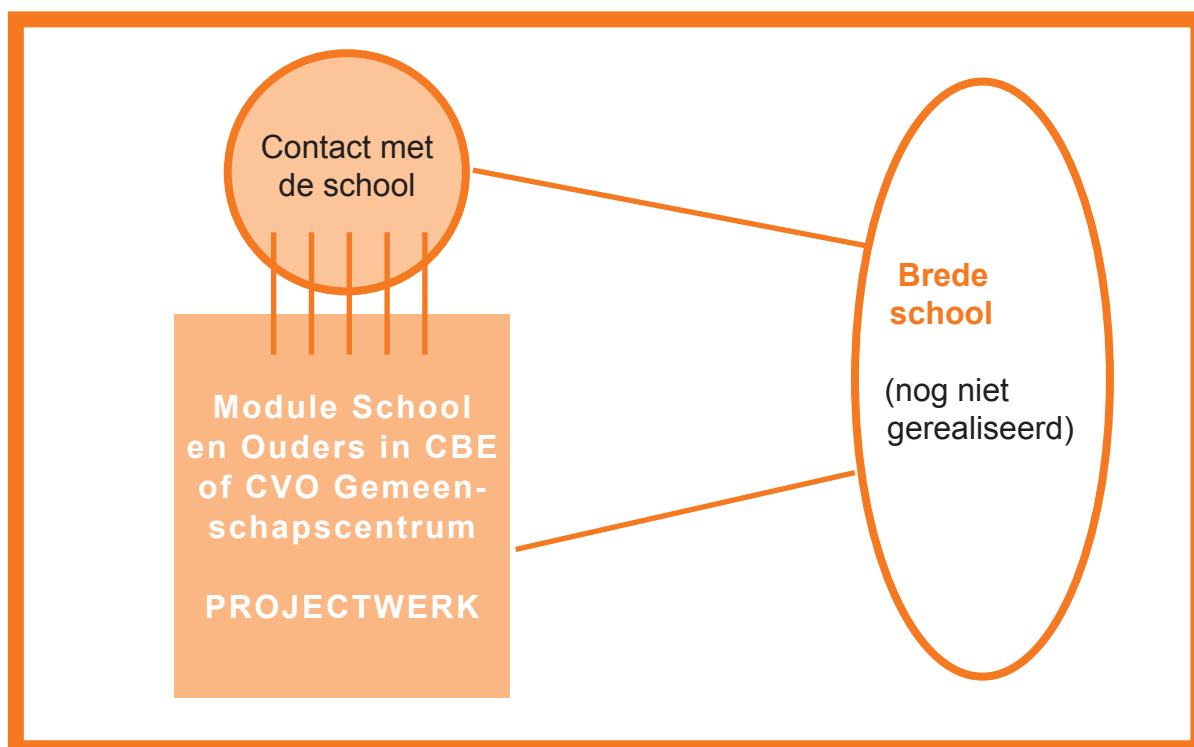
Model 4

Model 5

Model 6 (Brusselse CVO)

De keuze voor één van de hierboven geschreven modellen/mogelijkheden is geen gemakkelijke keuze. Ze zou echter niet ingegeven mogen worden door al te pragmatische overwegingen.

Model 5 is ons inziens de meest optimale keuze en zou dan ook een streefdoel moeten zijn. Binnen dit model biedt het contact met de school en de koppeling aan concrete activiteiten binnen de school - samen met de oudervereniging - grote mogelijkheden in functie van de verwerving van het Nederlands van ouders met kinderen op school. Het vraagt soms een extra investering naar lesgevers, scholen en ouderverenigingen toe, maar de effecten op de lange termijn maken deze investeringen wel de moeite waard.

Aangezien we in Vlaanderen en Brussel met een aantal specifieke onderwijssituaties zitten, zijn er echter wel situaties waarin andere varianten het meest aangewezen zijn.

Landelijk versus stedelijk gebied/Cursistenaantallen

Het aantal cursisten met een bepaalde gemeenschappelijke behoefte bepaalt in hoeverre specifieke cursistengroepen kunnen worden samengesteld en dus welk model haalbaar is.

Model 5 is haalbaar en dus ook aangewezen in stedelijke gebieden en/of indien er scholen zijn die een groot aantal anderstalige ouders hebben.

De andere modellen bieden mogelijkheden voor landelijke gebieden of contexten waarbinnen minder ouders een cursus Nederlands kunnen of willen volgen. De haalbaarheid van de verschillende modellen moet nog afgetoetst worden. Echter de situatie waarin men kiest voor een concept waarbinnen ouders zonder verdere specificatie in een generische groep worden ondergebracht (model 2) mag enkel gebeuren als ook de andere mogelijkheden verkend zijn. Op dit moment is men echter al te snel geneigd voor deze optie te kiezen omdat dit voor de onderwijsverstrekkers de minste inspanningen vraagt.

Vlaanderen versus Brussel

In Brussel ontbreekt een Nederlandstalig netwerk via de school. De meeste ouders zijn Frans- of anderstalig. Daar kan het netwerk voor cursisten echter gecreëerd worden via de vrijetijdsinitiatieven in de buurt (zie ook Brede School). In dit geval is model 6 inclusief de koppeling aan de vrijetijdsinitiatieven in Brussel het meest aangewezen model. Voor Vlaanderen dient de koppeling met het netwerk via de school en de ouders (eventueel als het mogelijk is met de vrijetijdsinitiatieven in de buurt (zie model 5)) echter het na te streven model te zijn.

Het lijkt ons interessant om deze modellen in de praktijk uit te proberen en van daaruit adviezen te formuleren voor het aanbod school en ouders in de toekomst. Daarom wordt contact gezocht met mogelijke partners via de huizen van het Nederlands van Antwerpen en Brussel en via rechtstreekse contacten elders in Vlaanderen.

9. Rol van de lesgever

Zoals uit de informatie uit de vorige punten blijkt, verschilt de rol van de lesgever binnen dit concept ten opzicht van de rol van de lesgever binnen het bestaande concept. Binnen het concept van projectwerk wordt de lesgever ook een organisator en een begeleider. Van de lesgever wordt verwacht dat hij/zij een leuk project opzet of dat hij/zij naar mogelijkheden tot aansluiting bij een bestaand project van een school zoekt. De lesgever slaat bruggen naar de oudervereniging en naar andere betrokken partners, (mede)organiseert contactmomenten, bereidt die voor en zorgt voor de nodige nazorg.

Daarnaast dient een lesgever inzicht te hebben in de communicatiemoeilijkheden van niet-Nederlandstaligen en dient hij/zij er adequaat op te reageren.

10. Werving van cursisten en bekendmaking van het aanbod - bruggen slaan naar de rest van het NT2-aanbod

Een van de doelstellingen van de overheid is dat cursisten via het aanbod school en ouders de weg vinden naar het NT2-aanbod van de CVO's en/of de CBE's.

Binnen het concept dat nu voorligt, kan een (gedeelte van) de taallessen in de CVO's/CBE's doorgaan, kunnen vergaderingen van de oudervereniging bijv. georganiseerd worden in een CVO/CBE. Daarnaast is het belangrijk dat cursisten op de hoogte gebracht worden van het aanbod van de CVO's en de CBE's.

Een positieve leerervaring is echter de beste stimulus voor het verderzetten van een leertraject. Het is dan wel belangrijk dat de inhoud van dit traject inspelen op de behoeften van de cursisten en er ook aandacht is voor inbedding van dit traject in de Nederlandstalige realiteit. Dat er met andere woorden ook in de andere modules van het volwassenenonderwijs verder wordt gewerkt aan Nederlandstalige netwerking (we verwijzen hier naar de populaire en succesvolle taalstages die op sommige plekken op dit moment reeds georganiseerd worden)

Anderzijds kan doorstroming geen criterium voor het toetsen van succes van de module school en ouders zijn. Een langdurig, ononderbroken educatief engagement is niet voor iedereen mogelijk. Voor veel cursisten is niveau 1.2 (en soms al 1.1) het (voorlopige) eindpunt. Dit pleit nog sterker voor het in deze tekst beschreven concept

voor school en ouders. Indien cursisten een langdurig educatief engagement niet kunnen waarmaken, neemt het belang van Nederlandstalige netwerken in functie van informeel leren toe.

11. Wat voor soorten projecten?

Hoewel er erg veel activiteiten zijn die reeds plaatsvinden in de school en/of die georganiseerd kunnen worden binnen een school, zich lenen voor een project school en ouders, toch zijn er een aantal elementen die men niet uit het oog mag verliezen op het moment dat men voor een bepaalde activiteit kiest.

Het is belangrijk dat

- het project aansluit bij de interesse van de leeders (niet enkel elitaire, (multi-culturele activiteiten bv.)
- er naar een “ontknoping-op-niet-al-te-lange-termijn” wordt toegewerkt (bijv het schoolfeest).
- de uitvoering van het project voldoende talige taken bevat waar de NT2-cursist aan kan deelnemen en waaruit hij kan leren (bijv. niet alleen mee helpen afwassen op het schoolfeest, maar effectief deelnemen aan de voorbereiding ervan)
- de activiteit haalbaar is voor de betrokken school.

12. Argumenten voor de school en de cursisten

Een projectwerking in het kader van school en ouders lijkt in eerste instantie moeilijk verkoopbaar aan een school. Daarom is het belangrijk dat er in de communicatie met de school wordt aangegeven dat dergelijk projectwerk de school de kans biedt om positief uit de hoek te komen en dat het de school de nodige uitstraling kan geven. Bovendien biedt dergelijke projectwerking de mogelijkheid voor een financiële bonus voor de school. Het kan inspiratie bieden voor een oudervereniging die misschien geen ideeën heeft. Of het kan voor een school met een creatieve oudervereniging een extra hulp bieden voor de organisatie van haar activiteit.

Voor de NT2-cursisten is het erg belangrijk dat zij zien dat datgene wat zich afspeelt binnen het onderdeel projectwerk voor hen een fundamentele bijdrage levert aan hun tweedetaalverwerving en aan hun contacten met de school en de andere ouders. Aan dit aspect dient voldoende aandacht besteed te worden bij de uitvoering van voorliggend project.

13. Tot slot

Wij beseffen dat we met dit aanbod niet alle ouders zullen kunnen bereiken en dat er nog werk aan de winkel is om het huidige aanbod in de hier beschreven zin te optimaliseren.

We hopen echter dat ouders die aan dit aanbod deelnemen een beter contact krijgen met de school en met andere ouders. Wij hopen ook dat op deze manier de uitval in de cursussen beperkt blijft en dat door de grotere zichtbaarheid meer ouders zin krijgen om aan dit aanbod deel te nemen.